

- آرته

ایران

نکته‌های مغفول پس از سوگواری

● **برویز اجلالی:** ... بدون تردید ملت ما برای جان به‌دبردن و سالم‌ماندن در مخاطراتی مثل زلزله، سیل، آتش‌سوزی و... نیازمند سه توانمندی در حد عالی است. اول: توانمندی مدیران و مسئولان برای طراحی و مدیریت و اداره امور شهرها و روستاها به نحوی که زندگی برای هموطنان ما در بستری از ایمنی و اطمینان ناشی از برنامه‌ریزی و نظارت جدی و شرافتمندانه نهادهای مسئول جریان یابد و نه در شرایطی سرشار از مخاطره و بی‌برنامگی و از آن بدتر فساد و کاسی با فضای شهرها و روستاهای ما و دوم: تغییر رفتار اکثریت ایرانیان دهه ۹۰ هجری شمسی از بی‌خیالی نسبت به مخاطرات و بی‌احتیاطی غیرمسئولانه و بدون پیش‌بینی و احتیاط به رفتاری مسئولانه و توأم با رعایت قواعد ایمنی که آنها را برای مقابله با حوادث توانمند سازد و سوم: توانمندی و مسئولیت‌شناسی نهادهای مدنی، رسانه‌ها و همه مرد ما.

کیهان

دفاع تمام‌قد دونالد ترامپ از برجام

● ... کاخ سفید در بیانیه‌ای از تماس تلفنی ملک سلمان، پادشاه عربستان سعودی با دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا خبر داد. در این بیانیه آمده است: ترامپ و ملک سلمان در این تماس تلفنی درباره اهمیت اجرای دقیق برجام در کنار مقابله با اقدامات بی‌ثبات‌کننده منطقه‌ای ایران گفت‌وگو کردند. در این بیانیه آمده، تماس تلفنی ترامپ و ملک سلمان حدود یک ساعت به طول انجامید.

جم‌وری اسلامی

دموکراسی دیواری

● ... جای تعجب است که آمریکا هنوز هم جنایات جنگی، کشتارها، فجایع و شسرات‌های خود را به بهانه حفظ و اشاعه دموکراسی در جهان توجیه می‌کند ولی به طور هم‌زمان برای حفظ دموکراسی در آمریکا احساس می‌کند که باید در پشت دیوارها محفی شود به دور آمریکا حصارکشی کند و خاطره تلخ و شرم‌آور دیوار برلین را این بار در پشت مرزهای آمریکا تکرار کند. از این پس، حتی اگر ترامپ از تصمیم خود منصرف شود و دستور دیوارکشی در مرز مکزیک را لغو کند یا در فرامین ضدمهاجرتی تجدیدنظر نماید، درهرحال، موضع رئیس‌جمهور آمریکا، حیثیت و اعتبار دروغین آمریکا به عنوان پرچم‌دار دموکراسی در جهان را برای همیشه بر باد داده و در میدان عمل ثابت کرده است که حتی همین دموکراسی فیکرانه و نیم‌بند هم به پشت دیوارها پناه برده و با ابزارهای نژادپرستی و اسلام‌هراسی، به جنگ با محیط بیرومنی رفته است.

انتخاب

نخستین فجر بدون هاشمی

● **احمد خرم:** ... دیگر خمیسه اصلی اخلاقی آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی این بود که همراه با حرکت بدنه اجتماعی بود. هر زمان بدنه اجتماعی به کارکرد ارکان نظام معترض بود ایشان هم معترض می‌شد و همراه با مردم قدم برمی‌داشت. مسئله اصلی این است که بدنه اجتماعی همواره از جریان‌ت تند را ردیبال پرهزی می‌کند، مردم دنبال خشونت نمی‌آیند و می‌خواهند همه‌چیز به‌خصوص در این زمان با گفت‌وگو، مذاکره و تاکتیک‌های صلح‌آمیز حل شود.

روز

عزت شهروندان ایرانی را قربانی نکنیم

● **محمد جواد اخوان:** ... اکنون موضوع تشرف یا عدم تشرف به حج سال آینده مطرح است. لازم حضور ایرانیان در این فریضه الهی، وجود فضا و شرایط مناسب برای اقامه کامل این فریضه و نیز وجود امنیت کافی و حفظ حرمت و عزت شهروندان ایرانی است. شاید آنها که هنوز خواب «برجام منطقه‌ای» را می‌بینند و به‌خاطر آن حتی حاضرند عزت شهروندان ایرانی را قربانی کنند یا آنان که حفظ موقعیت شغلی و اجتماعی خود را به هر قیمتی طلب می‌کنند، دیگرگونه بیندیشند یا حتی تصمیم بگیرند، اما ملت ایران از خون ۵۰۰ شهید ایرانی فاجعه منا و مسجدالحرام به‌راحتی نخواهند گذشت.

بحث امروز

انقلاب اسلامی مسئله «اکنون»

● **مهدی محمدی:** ... مسئله بسیار کلیدی دیگر درباره توصیف موقعیت و جایگاه کنونی انقلاب اسلامی این است که این انقلاب یک تجربه تاریخی منحصربه‌فرد از جامعه‌سازی، کشورداری، پیشرفت و حضور در صحنه بین‌المللی براساس اصل «تبعیت از ولایت فقیه» ایجاد کرده است. شاید برای دشمنان ملت ایران نیز اکنون هدفی مهم‌تر از نفسی این تجربه- که می‌توان آن را عقلایت‌ولایی نامید- و جلوگیری از بلوغ و تکامل آن وجود نداشته باشد. نشان‌دادن اهمیت، جایگاه و کارآمدی مدل مبتنی بر تبعیت از ولایت فقیه و اتخاذ منظر و نگاه ولایی به مسائل ملی و جهانی، یکی از اصلی‌ترین توفیقات انقلاب اسلامی در سال‌های گذشته و مهم‌ترین عامل قرارگرفتن آن در موقعیت تاریخی کنونی است.

بررسی تنوع زبانی و چالش آموزش زبان مادری در گفت‌وگو با پروفسور «گارنیک آساطوریان»

ایران کجاست؟ ایرانی کیست؟

امیر شیغمی

Kurds که در مجله Caucasus and the Iran چاپ شده است به‌تفصیل سخن گفته و خوانندگان را برای آگاهی بیشتر دراین‌باره به مقاله مزبور راجع می‌دهم.
کا بنابر این بهتر نیست در تحقیقات علمی، ایران را به گروه‌های زبانی- مذهبی تقسیم کنیم نه گروه‌های قومی؟

به نظر بنده اصطلاح خرده‌فرهنگ گویاتر و مناسب‌تر است، مثلا خرده‌فرهنگ آذربایجان، خرده‌فرهنگ فارس یا خوزستان و... هرچند بعضی از فعالان فرهنگی ایران این اصطلاح را توهین‌آمیز تلقی می‌کنند. صفت «خرده» در این اصطلاح اصلا جنبه تحقیرآمیز ندارد، بلکه مبین محلی و منطقه‌ای بودن این فرهنگ است. بنابراین ما می‌توانیم این اصطلاح را به فرهنگ بومی یا محلی اصلاح کنیم. من فکر می‌کنم این جنبه توهین‌آمیز ممکن است در ذهن کسانی شکل بگیرد که از بیرون به مسئله نگاه می‌کنند نه از درون و فرهنگ بومی خود را در تقابل با فرهنگ ملی می‌بینند، یعنی خود را عضو خانواده نمی‌پندارند. نکته مهم دیگر اینکه چنان‌که در بالا اشاره کردم، دو اصطلاح «اقلیت» و «اکثریت» در ایران اصلا معنا ندارد. اقلیت و اکثریت در ایران فقط مرتبط با مسائل دینی است که مثلا مسیحیان اقلیت هستند و مسلمانان اکثریت و درواقع فقط غیرمسلمانان را می‌توان اقلیت به معنای مذهبی آن به‌شمار آورد. حتی در رابطه با سنی و شیعه این اصطلاحات مصداق ندارد؛ فقط می‌توانیم بگوییم اقلیت مسیحی، یهودی، مندایی و زرتشتی. لبٔ مطلب آنکه وجود گروه‌های قومی در ایران پدیده‌ای است مجازی و بسیار شرطی، فقط گروه‌های زبانی یا به عبارت بهتر، خرده‌فرهنگ‌ها یا فرهنگ‌های بومی مسلمانان در ایران وجود دارد. و ما با گوناگونی زبان‌ها و گویش‌ها در این کشور مواجه هستیم.

کا خاورشناس شهریار روس، ولادیمیر مینورسکی کرده‌ا را از اقباق مادها دانسته که هم‌راه فارس‌ها و پارت‌ها به داخل فلات ایران مهاجرت کرده‌اند و نظریه منشأ مادی کردها، مدت‌هاست از سوی پژوهشگران ایرانی پذیرفته شده است. نظر شما به عنوان یک قوم‌شناس دراین‌باره چیست؟
کرده‌ها همان‌قدر با مادها ارتباط و پیوستگی دارند که تالش‌ها، گیلک‌ها، مازندرانی‌ها، سیوندی‌ها، ایبانه‌ای‌ها و ساکنان جاسب و کلا همه اقوامی که امروز به زبان‌های شمال غربی صحبت می‌کنند، نه کمتر و نه بیشتر کم‌الینکه کلمه «کرد»- به عنوان یک قوم‌نام (ethnonym) از قرن ۱۲- ۱۳ میلادی به وجود آمده و قبل از آن «کرد» به معنی «دامدار و چوپان» بوده است. البته حاملان گویش‌های کردی از اواخر دوره اشکانی وجود داشته‌اند ولی آنها را به عنوان قومی به نام «کرد» نمی‌شناخته‌اند و فقط از نظر زبانی قابل تفکیک بوده‌اند. **کا یعنی واژه «کرد» در متون حقوقی زبان پهلوی نیز بار قومیتی نداشته است؟**
خیر! در متون حقوقی و در کارنامه اردشیر بابکان، «کرد» به معنی «دامدار، کوچ‌رو و چوپان» است که در شاهنامه هم اتفاقا به همین معنی آمده است. این واژه هنوز هم در گویش‌های جنوب دریای خزر به معنی «شبان گوسفند» - در مقابل «کالش» با معنی «شبان گاو»- به کار می‌رود. نسبت کردها با کردوخ‌ها نیز پایه و اساس علمی ندارد. درضمن بگویم خود مینورسکی هم که در ابتدا چنین فکر کرد... مثلا وقتی ساکنان آذربایجان را- که در اصالت ایرانی آنها هیچ شک‌وتردیدی وجود ندارد- ترک بنامیم، رفته‌رفته در آنها هویت ترکی به وجود می‌آید. البته من می‌دانم واژه ترک در ایران بار نژادی ندارد و فقط برای اشاره به زبان به کار می‌رود، ولی به‌هرحال اگر در استفاده از واژه ترک حساسیت لازم به خرج دهی نداشته‌شود، خواه‌ناخواه مردم آذربایجان با هویت ترکی و به تبع آن با ترکیه، جمهوری باکو یا با جمهوری‌های ترک‌زبان آسیای مرکزی پیوند داده شده و از ایران طرد می‌شوند که این وضع، درنهایت موجب به‌وجودآمدن قومی‌علی‌حده در ایران خواهد شد. این مسئله به هیچ‌وجه گناه مردم نیست، چطور می‌شود آنها را ترک نامید و بعد انتظار داشت گرایش‌های ترکی نداشته باشند و از تأثیرات مخرب پان‌ترکیسم مصون بمانند؟!

مردم خطه شریف آذربایجان را فقط باید آذری یا آذربایجانی نامید؛ مانند کاشی یا کاشانی، تهرانی، خراسانی، یزدی و... . درعین‌حال باید توجه داشت برای نامیدن مردم ترک‌زبان شمال ارس، یعنی ساکنان جمهوری باکو به هیچ‌وجه نباید از واژه‌های آذری یا آذربایجانی استفاده کرد؛ زیرا آن منطقه هرگز آذربایجان نبوده، بلکه «اران» نام داشته است و مردم این منطقه نیز هرچند ترک‌زبان‌اند ولی با مردم آذربایجان ایران علائق تکیونی ندارند و از نظر فرهنگی کاملا جدا هستند. اصلا به‌وجودآوردن جمهوری‌ای به نام آذربایجان به این نیت بوده است که در آینده، آذربایجان ایران را به این جمهوری همان ملحق کنند. دراین‌باره، دانشمندانی که خود برخاسته از خطه آذربایجان هستند تحقیقات ارزشمندی انجام داده‌اند. از جمله: احمد کسروی تبریزی، سیدحسن تقی‌زاده، محمدامین ریحی، یحیی ذکاء، عبدالعلی کارنگ، عباس زررباخوبی و... استاد مرحوم عنایت‌الله رضا هم در این زمینه تحقیقات

سیاست

مسائل ایران چیست؟ آیا این نگرانی‌ها ناشی از این نیست که تمامیت ارضی ایران برای منافع ملی جمهوری ارمنستان نیز مهم است؟

سؤال جالبی است! بله، تمامیت ارضی ایران برای منافع جمهوری ارمنستان مهم است، کسی نمی‌تواند منکر اهمیت این موضوع شود. ولی بنده از منظر دیگری به مسئله نگاه می‌کنم؛ اولاً، ایران و کشورهای اطراف حیطه مطالعاتی بنده است و ثانیاً من ارمنی‌ها و فرهنگ ارمنی را جزئی از فرهنگ بزرگ هندوایرانی می‌دانم و معتقدم ارمنی‌ها هم در شکل‌گیری فرهنگ ایرانی سهمیه هستند. بنابراین نمی‌توانم منافع ملی ارمنستان را از منافع ملی ایران جدا کنم. به عبارت دیگر، ایران دوستی بنده جنبه بنیادین و فلسفی دارد و نه مقطعی. ما می‌دانیم حتی از دوره هخامنشی نیز ارمنیان برای حفظ تمامیت واستحکام ایران کوشیده‌اند. در زمان انقلاب مشروطه و غائله پیشه‌وری نیز ارمنیانی مانند اردشیر آوانسیان که عضو حزب‌توده بودند بر خلاف پیشه‌وری بینش دیگری داشتند و همواره بر تمامیت ارضی ایران تأکید می‌کردند.

نکته دیگری آنکه، هر ملتی عناصر میهن‌پرستی منظور آذربایجان ایران است، درصورتی‌که ارمنه از ساکنان بومی آذربایجان بوده و همواره زندگی مسالمت‌آمیزی در کنار مسلمانان این دیار داشته‌اند. بنابراین باید روند نام‌گذاری را تحت کنترل درآورد و به رسانه‌های گروهی ابلاغ کرد از به‌کاربردن اصطلاحات کاذب و نام‌هایی که پشتوانه تاریخی ندارند و موجب به‌وجودآوردن هویت کاذب می‌شوند، پرهیز کنند. معتقدم دولت باید نام‌گذاری‌های جغرافیایی و تاریخی را تحت کنترل شدید درآورد. اصولا نام‌های تاریخی، قومی و نژادی به منزله کوره‌راهی است که دشمنان سعی می‌کنند به وسیله آن در هر دژ مستحکمی نفوذ کنند.

کا البته بعضی از سیاست‌مداران ایرانی هم سال‌ها پیش درباره دخالت‌های خارجی و هویت‌سازی‌های کاذب هشدار داده‌اند؛ از جمله محمدعلی فروغی در جایی گفته است: «تخم لق کردستان مستقل را هم انگلیس‌ها در دهن افراد شکسته‌اند و خاطر دولت ترکیه را از این جهت متزلزل ساخته‌اند و البته ما هم باید آنها متزلزل باشیم ...».

بله! اصولا تجزیه کشورها یکی از خویش‌کاری‌های امپریالیسم جهانی است؛ به‌ویژه بریتانیایی‌ها در این زمینه تبحر خاصی دارند؛ و می‌توانند یک منطقه کاذب ایجادچراچه را در چند سال تجزیه کنند، نمونه بارز آن هندوستان است یا کشور یوگسلاوی. هم مردم یوگسلاوی یک قوم هستند؛ قوم اسلاو. زبان و فرهنگ و فولکلور و همه فاکتورهای قومی آنها یکی است. در دوره کمونیستی و در زمان حکومت تیئو، وی سعی می‌کرد تفاوت‌های دینی خرده‌فرهنگ‌های یوگسلاوی را - ارتدکس، کاتولیک و مسلمان، که این مسلمانان هم بیشتر پیرو فرقه بکتاشیه هستند- کمرنگ کند و می‌گفت مردم یوگسلاوی یک قوم هستند، همه به یک زبان صحبت می‌کنند و از نظر آنتروپولوژی تفاوتی ندارند. ولی غرب آمد و این اختلافات را پررنگ کرد و هویت‌های مختلفی به وجود آورد. مثلا می‌گویند بوسنیایی‌ها، مگر بوسنیایی‌ها قومند؟! یا می‌گویند زبان بوسنیایی، در حالی که زبانی به نام بوسنیایی وجود ندارد و این زبان، همان زبان «صربی» یا «صرب و کرواتی» است. حالا همین مدل هم ممکن است در ایران پیاده شود. بنابراین دولت‌مردان و سیاست‌گذاران ایرانی باید به این موضوع توجه خاصی داشته باشند. متأسفانه چنان‌که من به عنوان یک ناظر علمی می‌بینم، در رقابت‌های انتخاباتی برخی نامزدها سعی می‌کنند با مطرح‌کردن مسائل قومی آرای بیشتری به دست آورند، ولی این مقوله، بسیار حساس است و نباید از آن برای کسب آرای مردم بهره‌برداری کرد.

اجازه دهید دراین‌باره خاطره‌ای نقل کنم؛ من حدودا ۱۵ سال پیش، در سفری به اردبیل، روزی به بقعه شیخ صفی‌الدین اردبیلی - که در آن زمان هنوز مرمت نشده بود- رفته بودم. در آنجا دیدم گروهی از دانش‌آموزان یک دبستان که گویا کلاس دوم یا سوم ابتدایی بودند به همراه خانمی که معلمشان بود به بقعه شیخ صفی آمده‌اند. من با یکی از بچه‌ها شروع به صحبت کردم و فهمیدم زبان فارسی را بسیار خوب می‌دانند. معلم که متوجه این موضوع شده بود، جلو آمد و پرسید چرا با بچه صحبت می‌کنید؟ من گفتم می‌خواستم بینم زبان فارسی را می‌دانند یا نه؟ آن خانم پرافروخته شد و پاسخ داد: زبان فارسی، زبان مادری‌اش است، چطور ممکن است نداند؟! و این برای من بسیار خوشحال‌کننده بود. بله! در آن زمان نه‌چندان دور، از دید من به عنوان یک پژوهشگر خارجی، وضع این‌گونه نبود ولی امروز متأسفانه، گفتمان‌های تفرقه‌افکنی در سطح جامعه ایران به چشم می‌خورد که ممکن است عاقبت خوبی نداشته باشد.

مسئله‌ای که تا اینجا بحث برای من پیش آمده این است که دلیل نگرانی و دغدغه خاطر شما به عنوان یک دانشمند و پژوهشگر خارجی، در باب

- آینه دیروز

۹ سال پیش در چنین روزی کیهان

● احمدی‌نژاد: اولویت دولت بافشاری بر آرمان‌های امام خمینی است
● سخنگوی شورای نگهبان: رایزنی با شورای نگهبان اگر در جهت عدم اجرای قانون باشد تأثیری ندارد
● رئیس مجلس خبر داد: به‌زودی گشایش عظیمی در روابط مصر و ایران پدید می‌آید
● محسنی‌اژه‌ای: وزارت اطلاعات در پاسخ به استعلام‌ها به وظیفه قانونی خود عمل کرده است
● رئیس ستاد کل نیروهای مسلح: جناح‌ها و اشخاص مورد حمایت بوش منافع آمریکا را تأمین می‌کنند

اعتقاد

● هشدار انتخاباتی رئیس ستاد کل نیروهای مسلح: باید مانع از ورود متخصصین به مجلس هشتم شد
● واکنش سخنگوی شورای نگهبان به ردصلاحیت کاندیداهای روحانی: آیا احتمال ندارد یک پزشک مسائل پزشکی را رعایت نکند
● وزیر نفت: یک میدان جدید گازی در خلیج فارس کشف شد
● توکل: کلیات لایحه بودجه رای می‌آورد
● تأکید معاون دبیر کل اعتماد ملی: با هر اقلیتی شرکت می‌کنیم
● زماي خلیل‌زاد سفير آمریکا در سازمان ملل: آمریکا به تقویت منطقه‌ای ایران کمک کرده است
● حدادعادل: نام خیابان خالد اسلامبولی ربطی به روابط ایران و مصر ندارد

ایران

● سخنگوی شورای نگهبان: با رایزنی‌های قانونی درخصوص ردصلاحیت‌ها مشکلی نداریم
● سرلشکر فیروزآبادی: احمدی‌نژاد الگوی مسئول صالح در جمهوری اسلامی است
● استاندار تهران: ملاک در بررسی صلاحیت داوطلبان قانون است
● سفير فرانسه در آمریکا: شماری از اعضای شورای امنیت خواستار تعویق بحث تحریم ایران هستند
● سفير ایران در فرانسه: دنباله‌روی از آمریکا به تصویر فرانسه در ایران خدشه وارد می‌کند
● وزیر فرهنگ: سیمنمای اندیشه‌ورز بدون مخاطب بی‌معناست

● مشاور سابق امنیت ملی آمریکا: اصلاح‌طلبان یا میانه‌روها در همکاری با غرب بهترند

آفتاب

● الیاس نادران، عضو فراکسیون اکثریت مجلس خواستار شد: پاسخ‌گویی دولت در مورد ۳۰۱ میلیارد دلار واردات بدون مجوز
● منتجب‌نیا، قائم‌مقام دبیرکل حزب اعتماد ملی: احساس امروز مردم شبیه دوم خرداد ۷۶ است

● مخبر کمیسیون اقتصادی مجلس: دولت در بودجه ۸۷ نه به نظام هماهنگ توجه کرد و نه به اصل ۴۴

● رئیس ستاد کل نیروهای مسلح: مجلس هشتم باید پرکار، آرام و حامی دولت باشد
● امین‌زاده، عضو کمیسیون امنیت ملی: قطع‌نامه‌های شورای امنیت در مورد ایران، به نفع آمریکاست
● رئیس کمیسیون انرژی مجلس: دچار بیماری سخت سوسپالیستی و دولت‌گرایی شده‌ایم

جم‌وری اسلامی

● ولایتی پیشنهاد کرد: تضمین فعالیت‌های هسته‌ای از طریق همکاری با آژانس و تعامل با فرانسه، آلمان، چین و روسیه
● اتحادیه جهانی علمای مسلمان از ایران در استفاده از حقوق مشروع خود در غنی‌سازی اورانیوم حمایت کرد
● رئیس کمیسیون انرژی مجلس: دچار بیماری سخت سوسپالیستی و دولت‌گرایی شده‌ایم

اطلاعات

● سخنگوی وزارت خارجه: ما آماده‌ایم در مورد طیف وسیعی از موضوعات با اروپا گفت‌وگو کنیم
● وزیر نفت: در صورت علاقه‌مندی هند برای توسعه میدان جدید نفتی در ایران اولویت با این کشور است
● نماینده آمریکا در سازمان ملل: ایران حق برخورداری از انرژی هسته‌ای را دارد
● درخواست برخی از اعضای شورای امنیت برای تعویق تصمیم‌گیری درباره ایران
● روسیه خواستار فوری محاصره غزه شد

ادامه در صفحه ۷